

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Cap. III. De Oeconomia Verbi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

CAPUT II.

DE OECONOMIA VERBI.

PER Oeconomiam istam SS. Patres nihil aliud intelligunt quam ea, quæ Christus in natura humana vel genuit, vel passus est, vel deinceps aget. Unde S. Thomas p. 3. q. 1. totam hanc materiam in quatuor quasi partes dividit, quarum prima considerat, quæ pertinent ad ingressum Christi in mundum. In secunda, quæ spectant ad progressionem vitæ ipsius in mundo: In tertia, quæ pertinent ad egressum ipsius ex mundo. In quarta, quæ spectant ad exaltationem illius post hanc vitam; quæ quidem divisio etiam in hoc tempore retinebitur, ita tamen, ut quoniam multa ex illis quæ S. Thomas hic tractat, ex instituto examinare ad Scripturæ Interpretes pertinet, hoc loco non nisi breviter agantur.

ARTICULUS I.

De ingressu Christi in mundum.

In hoc ingressu S. Thomas à q. 27. duo præcipue consideranda in genere notat, aliqua nempe, quæ ad Matrem concipientem ac parientem; & alia, quæ ad Filium conceptum, natum, & educatum pertinent, quæ breviter sequentibus duobus §§. indicabuntur.

§. I.

De iis quæ ad Matrem Christi pertinent.

I. De hac quinque præcipue capita post S. Thomam discutiunt Theologi, scilicet conceptionem, Sanctificationem, scientiam, & gratias gratis datas, virginitatem, Assumptionem, de quibus totidem quæstiones proponuntur.

II. Q. 2. *Quid de Conceptione B. Virginis doceant Theologi?* Resp. *Sequentia ferè, 1. Eandem secundum licet*

paternam ex tribu Juda, ac stirpe Regia Davidis natam esse
 parti illud Iſaiæ 11. *Egredietur Virga de radice Ieſſe, & flos de
 radice eius aſcendet.* 2. Eandem habuiſſe etiam cognatio-
 nem cum tribu Levi; licet autem Tann. d. 2. de Inc. q. 1. n. 4.
 incertum eſſe dicat, quâ ratione id acciderit, addit tamen
 27. verius eſſe, & SS. Patrum doctrinæ conformius, eam ex
 tribu Sacerdotali ſeu Levitica deſcendiſſe. 3. Etiam ex eâ-
 dem Familia cum Joſepho fuiſſe; id enim in Matrimoniiſ
 Deus Num. 36. præceperat. 3. Etſi probabile ſit, Genealo-
 giam B. Virginis eſſe illam, quam S. Lucas c. 3. deſcribit, quæ
 ad Davidem diverſos à S. Joſepho progenitores habue-
 rit, atque adeò Joſephum ex Davide per Salomonem, B. Vir-
 ginem verò ex Davide per Nathan deſcendiſſe, uti non pau-
 ca apud Tann. n. 8. cenſent, veterem tamen & veriore ſen-
 tentiam eſſe, quòd Genealogia vera B. Virginis ſit illa, quam
 Matthæus c. 1. naturales S. Joſephi Parentes deſcribens aſſi-
 gurit, quòdque adeò S. Lucas legales tantùm S. Joſephi Pro-
 genitores numerârit; hæc enim opinio & variis S. Scripturæ
 textibus, & communi SS. Patrum & Fidelium ſenſui confor-
 mior eſt, ut fuſè Tannerus n. 13. & ſeq. oſtendit.

III. Q. 3. *Quid de ſanctificatione B. Virginis doceant
 Theologi?* Reſp. ſequentia. 1. Eam per gratiam ſanctifi-
 cationem in ipſo adhuc utero ſanctificatam fuiſſe. 2. Veriſi-
 ſimum eſſe, eidem tunc gratiam (atque adeò propter con-
 ceptionem etiam virtutes inſuſas) in majori gradu & intenſio-
 re fuiſſe collatas, quàm ulli unquam Angelo aut Homini
 data fuerit, cum per eam fuerit B. Virgo ad Maternitatem
 diſpoſita, atque adeò ſicut Maternitas excedit dignitate o-
 mnes alios favores & gratias, ita etiam ipſa gratia velut di-
 ſpenſio eorundem excedere debuerit. 3. Tam perfectè fuiſſe
 ſanctificatam, ut concupiſcentia ſeu fomes peccati nunquam
 in eam prævenerit, & in actum eruperit; etſi verò S. Tho-
 mas, & multi alii putent in prima ſanctificatione ligatum
 extitit, in ipſa verò Filii conceptione primum extinctum
 fuiſſe, alii tamen apud & cum Tann. n. 38. probabiliter ſtatim
 ab initio ſanctificationis extinctum fuiſſe exiſtimant. 4. Non
 obſtante hæc ſanctificatione B. Virginem per totam vitam
 menſurè augmentum gloriæ, utpote quæ ſicut viatrix a quæ-
 ſitu illi extitit, ita meritò privilegiò quoque viatorum gaude-
 re de-

re debuerit. Et si verò Suar. Vasq. & alii apud & cum Tann. n. 54. valde probabile putent, eidem etiam perfectum tantum usum in ipso conceptionis instanti concessum; & hunc omnino S. Albertus, S. Bernardus, S. Bernardinus & plures alii apud Tann. n. 55. nec per ipsum etiam somnum interruptum fati contendunt; sicque ad tantum meritorum cumulum pervenisse Suar. d. 18. S. 4. existimet, ut in fine vitæ omnes Angelos & Homines collectivè acceptos in gratia superarent; tamen omnia non satis certa sunt, cum primum S. Thomas alii negent; secundum Tannerus. n. 55. cit. naturæ ordinem verum, nec ab antiquis SS. Patribus & Theologis asseruntur; tertium verò primus Suarez docuerit, idèoque Tann. n. 60. piè quidem & probabiliter dici, sed tamen communi simplici Populo non facilè adstruendum judicet, maxime cum S. Thomas q. 27. a. 5. ad. 1. satis innuat, soli Christo vel Filio Dei & capiti omnium Sanctorum proprium fuisse, ut haberet tantam plenitudinem gratiæ, quæ in omnes recedat juxta illud Joan. 1. c. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* 5. Probabile quidem à Canisio & aliis nonnullis judicari, B. Virgini in conceptione originalem etiam Justitiæ fuisse concessam; hoc tamen à Suar. & aliis apud & cum Tannero n. 49. probabilius negari, quia licet habuerit quos originalis justitiæ effectus (speciatim verò hunc quod ex speciali Dei protectione nec venialiter quidem peccaverit) non habuit tamen omnes, cum nec immortalis, nec impassibilis quoad animam & corpus extiterit.

IV. Q. 4. *Quid de Scientia B. Virginis, & gratia quæ datur sentiant Theologi?* Resp. Sequentia communius docentur. 1. B. Virginem cognitione Mysteriorum Fidei superasse omnes Apostolos & Theologos; uti unanimiter sentiunt SS. Patres, teste Tann. n. 68. & præ cæteris clarissime S. Anselmus affirmat dicens: *Licet Apostoli per revelationem Spiritus Sancti edocti fuerint omnem veritatem, incomparabiliter tamen eminentius ac manifestius ipsa per eum Spiritum veritatis, hanc veritatis profunditatem intelligebat; & per hoc multa quæ hanc revelabantur, quæ in se non solùm simplici scientia sed per effectum, ipso experimento didicerat.* 2. Probabiliter eam etiam habuisse scientiam Theologicam, & habitus scientiarum naturalium per accidens infusos, utpote quos & ipse Adam habuit.

bitur, & verò etiam ad exactam Scripturarum intelligentiam, & morum perfectam prudentiam requirebantur, uti Saar. & alii apud & cum Tann. n. 71. & 72. docent, indeque merito concludunt, nullam in ea ignorantiam fuisse, cum nihil nesciverit eorum, quorum scientia necessaria, aut statui suo consentanea fuerit. 3. Scientiam per se infusam, quam Christus habebat, ipsi quoque B. Virgini concedi quidem S. Bernardino & pluribus aliis apud Tann. n. 74. hunc tamen Saar. negativam sententiam probabiliorē iudicare, eò quod nec apud antiquiores Patres ac Theologos ulla hujus doctrinæ mentio reperitur; nec scientia ista ad sanctitatem illius necessaria, aut statui viatoris accommodata fuerit; licet non neget hi Authores species quasdam altioris ordinis eadem fuisse probabiliter infusas, quibus sine conversione ad christianam vitam uti potuerit. 4. Quoad gratias gratis datas, probabiliter illi donum Sapientiæ, & Scientiæ quoad intelligentiam Scripturarum, Interpretationis sermonum, Discriminis Spirituum, imò & donum linguarum, & gratiam miraculorum & Sanitatum concessam fuisse; maximè post adventum Spiritus Sancti, quando & ipsa fidei mysteria passim adhibebat & confirmabat; licet S. Thomas & alii illi usum Sapientiæ in docendo, & ideo etiam facultatem patrandi miracula negent.

V. Q. 5. Quid de Virginitate Deiparæ doceant SS. Patres & Theologi? Resp. duo præcipuè. 1. Eam ante, in, & post partum verè Virginem quoad corporis integritatem extitisse; ita namque unanimiter SS. Patres & Theologi docent; non enim fas erat, inquit S. Augustinus S. 6. de Nativ. ut per ipsius adventum violaretur integritas, qui venerat sanare corruptam. Et ideo hæc integritas per portam Orientalem Ezech. figurabatur, de qua ibidem dicitur: *Porta hæc clausa est, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa Principi.* 2. Eandem virginem ante Matrimonium contractum habuisse propostam Virginitatem servandi, sed etiam voto illud confirmasset: eò quod Virginitas in ea, velut prima Observatrice excellere debuerit, perfectior autem sit Virginitas cum, quàm sine voto. S. Thomas tamen & nonnulli alii apud Tann. n. 111. quærant, eam hoc votum non nisi post desponsationem

cum S. Josepho concepisse; ante istam verò conditionem duntaxat Virginitatis propositum habuisse, si scilicet Deo magis placere cognitura esset. 3. Matrimonium B. Virginis cum S. Josepho fuisse verum & legitimum, ac probabiliter ante conceptionem verbi contractum, uti teste Tann. n. 131. communiùs sentiunt SS. Doctores, eò quòd sic fieri ad prospiciendum famæ B. Virginis oportebat. Licet non delirint, qui putent probabiliter defendi posse, inter B. V. & S. Josephum tantum Sponsalia de futuro intercessisse, quorum tamen sententiam Tann. n. 132. vix sine temeritate defendi posse censet; eò quòd S. Scriptura B. V. expressè vocet uxorem.

VI. Q. 6. *Quid de ipsa morte & Assumptione B. Virginis sentiant Theologi?* Resp. Sequentia duo. 1. Etsi alii doceant B. Virginis mortè anno sexagesimo illius, alii septuagesimo secundo contigisse, communiùs tamen probari sententiam, quæ sexaginta tres annos ei pro vita concedit, juxta Sententiam aliorum opinionem apud & cum Tann. n. 240. eò quòd hanc opinio & Chronicis Historiæ Ecclesiasticæ & Fidelium consensu persuasione Salutationem Angelicam ter & sexaginta ad honorem hujus ætatis recitantium sit conformior.

§. II.

De iis, quæ ad ipsum Christum conceptum pertinent.

I. N. Q. 1. *Quid de Conceptione Christi doceant Theologi?* Resp. Sequentia communiter doceri. 1. Christum verè ex substantia B. Virginis conceptum fuisse, corpusque assumpsisse; sic enim S. Paulus Gal. 4. testatur dicens; *Adhuc Deus Filium suum, factum ex muliere.* 2. Corpus Christi fuisse formatum in utero B. Virginis tanquam naturali in loco conceptionis; uti ex Matt. 1. c. colligitur. 3. Causam principalem efficientem formationis corporis Christi fuisse Spiritum Sanctum, de quo in Symbolo Apostolorum potius conceptus dicitur, quàm de aliis Personis, eò quòd Incarnatio fuerit opus amoris, gratiæ, & sanctificationis, qui omnes effectus propriè Spiritui Sancto attribui solent; B. Virginem verò, etsi D. Bona Ventura & Scotus physicè concurrisse putent, D. Thomas tamen & alii plures apud & cum Tann. n. 131. tenuerunt.

...tum passivè ministrando materiam cooperatam fuisse existi-
...ant. 4. Formationem hanc in primo statim instanti con-
...ceptionis contigisse, uti S. Thomas & alii SS. Patres apud
...Tom. n. 8. ec. docent, eò quòd non decuerit, corpus non per-
...fice organizatum à Verbo assumi.

ARTICULUS II.

De progressu Christi in Mundo.

I. Q. 1. De hoc S. Thomas à q. 35. Sequentes mate-
...rias tractat, scilicet de Nativitate, legalibus observatis, Con-
...secratione, Baptismo, Tentatione, Miraculis, Transfiguratione,
...de quibus proinde & hic totidem quæstiones proponen-
...tur.

II. Q. 2. Quid de Nativitate Christi doceant Theolo-
...gi. Resp. Tria à S. Thoma & aliis doceri. 1. Nativitatem
...fate salva Matris integritate, & probabiliter etiam sine o-
...mnibus Puerperii Sordibus contigisse; eò quòd hic modus
...magis decuerit Dei Nativitatem. 2. B. Virginem verè in
...hoc Nativitate officium Matris exercuisse, ita ut verè *Deorò-*
...bid est, Dei Mater diceretur. 3. Manifestationem Nati-
...vitate sapientissimo modo fuisse peractam; cum enim salus
...redemptio futura per Christum ad totam Hominum Uni-
...versitatem pertineat, idcirco ut hoc in ipsa Nativitate præfi-
...guretur, omnibus conditionibus hominum est manifesta-
...tum, nam, ut notat S. Augustinus S. 4. de Epiph. Pastores fue-
...rent Israëlitar, Magi Gentiles; illi propè, isti longè, utrique
...geni ad angularem lapidem concurrunt.

III. Q. 3. Quid de Legalibus à Christo observatis do-
...ceant Theologi? Resp. per Legalia à S. Thoma, qui q. 37. 2. 4.
...articulum proponit, aliud nihil intelligi, quàm circumci-
...sionem, & Oblationem Christi in Templo ex antiqua legis
...præcepto factas, de quibus sequentià docent Theologi cum
...S. Thoma. 1. Circumcisionem licet fuerit in remedium pec-
...catorum originalis, & in signum fœderis cum Abrahamo initi,
...et promissionis de Christo ex semine ejus nascituro factæ in-
...finitæ, qui uterque finis in Christo locum non habere vide-
...atur, convenienter tamen Christo adhibitam esse; tum quia
...per circumcisionem primariò etiam consignabatur Populus
...Dei

Dei, & Homines peculiari cultui Dei destinati, qui finem suum in Christo locum habebat; tum quia sic expediebatur veritatem carnis suæ ostendendam; approbationem circumcisionis à Deo institutæ; probationem suæ stirpis abrahæ descendenti; tollendam Judæis exultationem, cum velut incircumcisum non reciperent; obedientiam exemplo commendandam; conformationem cum Hominebus, dum, sicut in similitudinem carnis peccati venerat, istam remedium peccati non respuebat; legis onus in se ferendum, ut alios ab eo liberaret. 2. Oblationem Christi præscripto legis factam esse, quia, licet Suarez d. 16. S. 1. verba legis Num. 18. *Quidquid primum erumpit ex vulva cuncta carnis, quam offerunt Domino, tui iuris erit, &c.* intelligenda existimet de modo ordinario nascendi, quo vitæ meatus carnis perfectè aperiuntur, Tannerus tamen n. 1. cum aliis putat, æquè probabiliter ea intelligi de eo, quod primò quomodocunque exit per vulvam.

IV. Q. 4. *Quid de Conversatione Christi doceant Theologi cum D. Thoma?* Resp. Sequentia quatuor à S. Thoma doceri. 1. Convenienter Christum vitam non solitariam, sed socialem instituisse, eò quòd venerit in mundum ad homines verbo & exemplo instruendos, & à peccato liberandos, ut per ipsum habeamus accessum ad Deum; ad quem finem magis conducebat socialis, quàm solitaria vita; Quandoquidem tamen etiam in solitudinem secessit ob rationem à S. Gregorio Naz, orat. 20. de S. Basilio sequentibus verbis indicatam. *Cum solitaria vita, & qua Societate gaudet, ut plurimum inter se dissident, & pugnant, ne utraque omnino vel commoda, vel incommoda sua, pura & impermixta haberet, præclarè inter se permiscuit, ut hæc contemplatio communicationi pers esset, nec contemplatione actio careret, sed quemadmodum terra & mare, ita etiam hæc dua vita commoda sua inter se communicantes, ad unicam Dei gloriam concurrerent.* 2. Christum etiam quoad victum & cultum corporis, non quidem regalem, sed nec austerum, sed communem vivendi modum elegisse, ut hæc ratione facilius ipsi esset ad conversationem accessus, & ut omnibus omnia factus omnes lucrifaceret. 3. Docuisse nihilominus, ut vitam quoque pauperem duceret, ut passim de eo Scriptura testatur; eò quòd sic congruebat prædicationi

ificationis officio; & ut tantò major virtus Divinitatis apparet, quantò per paupertatem videbatur abjectior. 4. Eun-
dem secundum legem Moysis conversatum esse, licet alioqui
non subiceretur; ut eam observando in seipso consum-
maret, & terminaret; ut Judæis scandali occasionem subtra-
heret; ut Homines à servitute legis liberaret.

V. Q. 5. Quid de Baptismo Christi S. Thomas & Theo-
logi doceant? Resp. Triâ præcipuè. 1. Eum solo baptismo
sanctis, non autem baptismo à se instituto baptizatum esse;
priori quidem baptismo suscepisse, tum ut aquas san-
ctificaret, & vin generandi illis tribueret; tum ut baptismum
illud approbaret; tum ut ostenderet, cum quâ dispositione
officium prædicandi accedendum foret, Posteriori verò
baptismo à se institutum non suscepisse, quia iste ad Spiri-
tuum regenerationem institutus fuerat, quâ ipse non indi-
gebat. 2. In Jordane baptizatum fuisse, ut significaret,
quod admodum Filij Israel per Jordanem fluvium in terram
promissionis introducti sunt, ita per baptismum suum olim
sanctos in regnum cœlorum introductum iri. 3. Etsi pu-
tatur aliqui eum circa annum ætatis trigessimum secundum,
alii circa trigessimum primum, alii circa vigessimum nonum
baptizatum esse, communiorem ramen & veriore senten-
tiam docere, eum circa annum trigessimum nondum exple-
tum, baptismum hunc suscepisse; eò quòd hæc sententia
conformior sit verbis Evangelistæ Lucæ c. 3. dicentis: *Et ipse*
erat annorum quasi triginta.

VI. Q. 6. Quid de Tentatione Christi doceant S. Tho-
mas & Theologi? Resp. Quatuor de hac doctrinas à S. Tho-
mas præcipuè tradi. 1. Christum tentari voluisse, ut nobis contra
tentationes exemplum & auxilium præstaret; & qualiter eas
evitare valeamus, instrueret. 2. In deserto convenienter
tentatum, ut Hominem de Paradiso ejectum in deser-
to exilio liberaret. 3. Convenienter etiam post jejuni-
um tentari ad exemplum & instructionem nostram,
ut similes esse discamus, cum in nobis aliquid boni esse
incipimus; & ut sciamus, per jejunium nos præparari de-
bet adversus tentationes. 4. Convenienti quoque ordine
tentatum esse ab Evangelista trinam tentationem; quia
tentatio tentavit ipsum de eo, quod appetunt etiam quantum
cunquo

cunq̄ue Spirituales viri, scilicet de Sufſtentione corporis naturæ. Deinde proceſſit ad id, in quo Spirituales viri quando deficiunt, ut ſcilicet aliqua ad oſtentionem operentur. Denique tentationem perduxit ad id, quod non eſt Spiritualem, ſed carnalium virorum, ſcilicet ut divina gloriam concupiſcant ad contemptum Dei; & ideo in prima duabus tentationibus dixit: *Si Filius Dei es*; non autem in tertia, quia hæc tentatio non conuenit Spiritualem viris.

VII. Q. 7. *Quid de prædicatione & doctrina Chriſti doceant Theologi?* Reſp. Tria potiſſimum. 1. Chriſtum conuenienter Judæis potiùs Salutem prædicâſſe, quàm Gentibus; tum ut oſtenderet per ſuum adventum promiſſionem fuiſſe impletas; tum ut ejus adventus oſtenderetur eſſe Deo; tum ut Judæis auferret calumniandi materiam, diſtinctive ideo ſe rejeciſſe ejus doctrinam, eò quod ad Gentem priùs Apoſtoloſ miſerit. 2. Chriſti doctrinam concretè publicam fuiſſe, eò quod & in ſe fuerit optima, & accepta rita ſcitu; licet autem interdum aliqua per Parabolas occultè caverit, hæc iplas tamen Diſcipulis, & per hos etiam alios explicavit. 3. Chriſtum ſuam doctrinam verbo potiùs, quam ſcripto tradidiſſe, eò quod hic modus utpote perfectior doctrinam illius decuerit; & ipſa doctrina tam ſublimis & excellens fuerit, ut difficulter ſcripto comprehendi poterit.

VIII. Q. 8. *Quid de miraculis à Chriſto patratis doceant Theologi?* Reſp. Tria præcipuè doceri. 1. Quæ ſimplicis generis miracula à Chriſto fuiſſe patrata, videlicet circa Spirituales ſubſtantias, obſeſſos à Dæmonibus liberandos, circa cœleſtia corpora, Solem obſcurando, ſtellam Magi adorando, &c. circa Homines in corporibus ægris ſanandis, moriſque excitandis, peccatoribus mirabiliter converſandis, &c. circa irrationales creaturas terreſtres, ventis imperando, aquam in vinum convertendo, panes multiplicando: circa ſeipſum, è Virgine ſumendo carnem, ambulando ſuper aquas, ſe tranſfigurando, reſurgendo, aſcendendo in cœlos. 2. Hæc miracula non quidem fuiſſe ſimpliciter neceſſaria ad doctrinam ejus perſuadendam (quia virtus doctrinæ non erat alligata miraculis, ſed poterat aliis modis interſuadere), ſed poterat aliis modis interſuadere, & movere corda ad eam arripiendam) fuiſſe tamen aliquo modo neceſſaria ad bene eſſe, & juxta ordinariùm divinæ Providentiæ decernendæ.

deceat modum; imò suppositis vaticiniis asserentibus, Mes-
 sam similia miracula patraturum, simpliciter necessarium
 fuisse, talia à Christo miracula patrari. 3. Eadem miracula
 tum ob ipsam speciem operum, tum ob modum patrandi
 (scilicet propria potestate, & non orando, ut alii facere
 solebant, eadem patravit) fuisse non tantum sufficientia ad
 doctrinam Christi persuadendam (hinc ipse dicebat Jo. 10.
Si quis non vultis credere, operibus credite.) Sed etiam ad divi-
 nitatem ejus demonstrandam, prout conjuncta fuerunt cum
 prophetiis Messiam Deum fore prædicentibus, & ipsa asser-
 tione Christi se Deum esse affirmantis, unde Jo. 5. dixit: *scri-
 pturæ sunt, quæ testimonium prohibent de me; sine his enim
 non absolute potuisset ex miraculis cognosci cum etiam pu-
 erum per Dei virtutem similia miracula patrare potuif-*

IX. Q. 9. *Quid de Transfiguratione doceant Theologi?*
 Iterum tria præcipuè à S. Thoma q. 45. doceri. 1. Con-
 venienter hanc Transfigurationem esse factam, ut contem-
 platione semper manentis gaudii ad breve tempus delibata,
 quæ Apostoli adversa tolerarent. 2. Claritatem, quam
 Christus habuit, fuisse quoad essentiam, ipsam clarita-
 tem gloriæ, in hoc tamen distinctam, quod gloriæ claritas sit
 permanens, hæc verò transiens fuerit, unde nec dotis glorio-
 rum proprie merebatur. 3. Convenienter pro testibus
 Transfigurationis partim Moysen & Eliam velut præ-
 cedentes; partim Apostolos velut sequentes elegisse, ut o-
 mnes se gloriam antecedentibus ipsum, & subsequenti-
 bus communicaturum.

ARTICULUS III.

De Egressu Christi ex Mundo.

I. De hoc sequentia capita tractat S. Thomas à q. 46. vi-
 detur de passione, de Morte, de Sepultura, de descensu ad in-
 fernum, de quibus in hoc quoque articulo totidem quæstiones
 proponuntur.

II. Q. 1. *Quid de Passione Christi doceant cum S. Tho-
 ma Theologi?* Resp. Sequentia communiter doceri. 1. Passio-
 nem Christi fuisse tam extensivè, quàm intensivè
 summam

summos, & majores, quam ullus unquam hominum in terra
 haecenus passus fuerit, vel deinceps passurus sit. *Extensivè*
 quidem, quia passus est ab omni genere hominum, Gen-
 tibus scilicet & Judæis, Maribus & Feminis: in omni genere
 bonorum, Amicorum videlicet, famæ, honoris, corporis, & animæ,
 bonorum externorum; in omnibus membris & sensibus.
Intensivè autem, quia acerbissimos hos dolores effectum
 tum ipsæ causæ passionis; tum conditio subjecti, scilicet
 aëra complexio corporis, & firmior, clariorque apprehen-
 sio animæ; tum ex puritate dolorum & tristitia
 qui per nullam considerationem rationis temperabat
 tum ex libera voluntate Christi, quâ tantam quantitatem
 dolorum assumpsit, quantum sciebat esse proportionatam
 magnitudini fructus, qui inde sequebatur. 2. Passionem
 tam quoad genus & circumstantias mortis, quam quoad
 locum & tempus convenientissimam fuisse; nam suppositum
 ligni elegit, ut responderet peccato primi Parentis per
 pomi ex ligno verito decerpti; tam acerbos dolores tollens
 copiosior esset redemptio, abundantior caritatis, & clarior
 justitiæ divinæ in peccatis vindicandis demonstratio: tam
 duos Latrones crucifigi voluit, ut, quemadmodum S. Thomas
 q. 46. a. 11. ait, in ipsa patibuli specie monstraretur illa, quæ
 in judicio ipsius, omnium hominum faciendâ est differe-
 ntiâ ut S. Augustinus tr. 3. 1. in Joann. dicit, *ipsa crux, quæ
 dicitur tribunal fuit; in medio enim iudice constituto, unus
 credidit, liberatus: alius, qui insultavit, damnatus est: hoc
 significabat, quid facturus esset de vivis & mortuis, alios
 ad dextram, alios verò ad sinistram.* 3. Eandem passionem
 causavisse nostram salutem tum per modum meriti, & hoc
 abundantis satisfactionis (propter excessum caritatis, et
 patiebatur: & propter dignitatem vitæ, quam pro
 nobis assumpsit: & propter magnitudinem doloris assump-
 tum per modum Sacrificii & Redemptionis, cum tota
 facta fuerit in honorem Dei ad ipsum placandum, & per
 eandem nos à servitute Diaboli redemerit. 4. Effectus
 passionis Christi fuisse remissionem peccatorum, tam quoad
 penam, quam quoad pœnam; liberationem à potestate
 Diaboli, reconciliationem cum Deo, reservationem januæ celestis
 & Christi exaltationem, uti fufius S. Thomas totâ q. 46.
 monstrat,

III. Q. 2. *Quid de Morte Christi doceant S. Thomas & Theologi?* Resp. Sequentia ferè. 1. Christum convenienter

mortem elegisse, tum ut satisfaceret melius pro genere humano morti adjudicato; tum ut veritatem naturæ assumptæ ostenderet; tum ut moriendo nos à timore mortis liberaret; tum ut ad moriendum Spiritualiter peccato nos incitaret; tum ut à mortuis resurgendo virtutem suam contra mortem ostenderet, & nobis Spem resurgendi à mortuis faceret. 2. Animam Christi verè fuisse separatam à corpore, non tamen divinitatem, sed hanc cum corpore & anima manserit unitam, atque adeò secundum proprietatem verborum non fuisse verum dicere: *Christus in sepulchro iacet*; cum hoc nomen solum supposito subsistenti in duabus naturis conveniat; sed solummodo per Synecdochon similes propositiones formari potuisse, tribuendo parti totius appellationem. 3. Mortem hanc Christi juxta communioem sententiam anno trigesimo tertio expleto, die 25. Martii; circa horam tertiam pomeridianam contigisse, uti fufius quoad regulas partes Tann. q. 3. du. 2. ostendit.

IV. Q. 3. *Quid de Sepultura Christi doceant S. Thomas & Theologi?* Resp. Tria præcipuè. 1. Christum sepeliri

voluisse, tum ad veritatem mortis comprobendam; tum ad spem resurrectionis faciendam iis, qui in sepulchro erant; tum ut resurrectio illius mirabilior appareret. 2. Corpus Christi in sepulchro non fuisse incineratum, ne illius mortis immutatio Naturæ adferberetur. 3. Unà duntaxat die, & octiduo noctibus ipsum in sepulchro jacuisse, quia per unam tantum mortem à duplici morte, animæ scilicet & corporis liberatus sumus:

V. Q. 4. *Quid de Sepultura Christi, & descensu ad Inferos S. Thomas & Theologi doceant?* Resp. Sequentia ab iis

sentent. 1. Christum verè & quoad substantiam animæ in inferum descendisse. idque ab ipso factum, tum ut liberationem hominum ab inferno melius significaret; tum ut vindictam educeret; tum ut potestatem suam in inferno etiam ostenderet; tum quia, cum ille locus pro Sanctis animabus deputatus fuerit, non potuit anima illius aptiori loco consistere. 2. Eandem Christum substantialiter ad solum limbum inferni descendisse, ibique deventis essentialem beatitudi-

nem contulisse, ac probabiliter etiam ex limbo eduxisse, que in quodam aëris loco detinuisse usque ad ascensionem ad purgatorium verò & infernum tantum quoad effectum descendisse, animabus scilicet purgatorii solatium aliquo per spem gloriæ factam afferendo, & aliquos fortè etiam omnino liberando; damnatos verò de sua malicia & indolentia confutando, ut loquitur S. Thomas q. 52. a. 2. 3. animam Christi toto illo triduo in limbo mansisse, uti S. Thomas, & omnes Scholastici, teste Tann. l. c. n. 79. docent Nicephorum volentem eadem horâ, quâ ad Inferos descendit, rediisse cum Patribus è limbo eductis.

ARTICULUS IV.

De iis, quæ spectant ad exaltationem Christi.

I. Ad hunc articulum quatuor pertinent quæstiones à S. Thoma à q. 53. tractatæ, scilicet de Resurrectione Christi, de Ascensione, de Sessione ad dexteram, de iudiciaria potestate, de quibus totidem hic quæstiones proponuntur.

II. Q. 10. *Quid de Resurrectione Christi docent S. Thomas & Theologi?* Resp. Sequentia ab iis doceri. 1. Inconvenienter factam esse, tum ad commendationem divinæ justitiæ, cui convenit exaltare illos, qui seipso propter Deum humiliant; & merita justorum digna retributione compensare; tum ad confirmationem fidei de divinitate Christi, tum ad erigendam spem nostram de resurrectione olim resurrectura; tum ad informationem vitæ nostræ, ut, sicut ille resurrectus; ita nos in novitate vitæ ambulemus, ut Apostolus ad Rom. 6. monet. 2. Conveniens quoque fuisse, ut tertio die resurgeret, tum ad implenda vaticinia & ipsius Christi demonstrationem de resurrectione tertia die futura; tum ad demonstrandam illius veram humanitatem & mortem, ad quam demonstrationem requirebatur, ut non statim resurgens. Porro per tres dies & noctes docent non intelligendos tres integros dies & noctes, sed unum totum, nempe Sabbatum, & duos non integros, scilicet Feriæ Sextæ & diei Dominicæ; sic enim sapius in communi modo loquendi dies & noctes accipiuntur, uti pluribus Tannerus n. 96. demost-

3. Eandem Resurrectionem probabiliter 27. Martii
 ipsa aurora, sat longè tamen ante verum Solis ortum con-
 cipiisse, uti S. Thomas q. 53. a. 4. ad 3. & communius Scholastici
 apud & cum Tann. n. 99. docent; sic enim facilius Evangeli-
 zæ diversimodè loquentes conciliantur. 4. Christum rectè
 à Paulo 1. Cor. 15. vocari *Primitias dormientium*; eò quòd
 primus ad vitam immortalem resurrexerit; reliqui verò,
 quos S. Matthæus 27. c. de monumentis exiisse dixit, vel ad
 mortalem duntaxat vitam surrexerint, uti cum multis SS. Pa-
 tribus S. Thomas q. 53. a. 3. & alii existimant; vel certè, ut
 alii SS. Patres & Interpretes apud & cum Tann. n. 115. volunt,
 primum cum Christo resurgente, vel paulò post ad vitam im-
 mortalem fuerint resuscitati, sicque S. Matthæus per anticipa-
 tionem duntaxat hoc signum Resurrectionis mortuorum
 cum aliis signis enarravit.

III. Q. 2. *Quid de Ascensione Christi doceant S. Thomas
 & Theologi?* Resp. Sequentia 1. Christum propria virtute
 cælos ascendisse, non tantum Divinitatem, sed etiam Huma-
 nitatem spectando; quatenus scilicet anima illius glorificata
 corpus pro libitu movebat. 2. Eundem juxta S. Thomæ qui-
 bus sententiam super omnes cælos ascendisse, ita ut extra
 sententiam cælestium corporum ipsi superficiem cæli Em-
 pti insisteret; alios tamen apud & cum Tann. n. 118. pro-
 bant etiam contrarium docere, quòd scilicet intra cælum
 præter altiori, quàm alii Sancti loco consistat. 3. Ascen-
 sione quoque ipsum super omnem creaturam Spiritualem;
 licet secundum suæ naturæ conditionem sit inferior
 creaturis Spiritualibus, ob unionem tamen hypostaticam
 præterior est, & digniorem locum meretur. 4. Ascensionem
 causam fuisse nostræ salutis exemplarem (quatenus se-
 cundum dignitatem & propositum Dei prima fuit) & aliquo-
 modo effectivam, quatenus scilicet Ascensione sua spem no-
 stram ad Ascensionem conciliavit, & supposita Ascensione velut
 causa ex parte agentis, Ascensionis nostræ causa est.

IV. Q. 3. *Quid de Sessione Christi ad dextram Patris
 & Theologi?* Resp. Sequentia præcipuè,
 1. Sessionem & dextram hoc loco Metaphoricè accipiendam
 esse, ita ut per sessionem nihil aliud, quàm quies & potestas
 præterstantia, per dextram verò beatitudo intelligatur. 2. Chri-
 stum,

stum si humanitas nuda spectetur, eatenus tantum sedens dextram Patris, quatenus bonis paternis potioribus præteris creaturis gaudet, id est, majori beatitudine fruatur, & iudiciariam potestatem accepit, si verò eadem ut unita spectetur, tum sicut verè Deus est, ita æquali quoque honore cum Patre dignus est, atque adeò meritò ad dextram Patris sedere dicitur. 3. Sessionem hanc adeò Christo propriam esse, nulli creaturæ competere possit, cum soli ipsi propter unionem hypostaticam æqualitas gloriæ cum Patre, & iudiciaria potestas conveniat.

V. Q. 4. Quid de iudiciaria Christi potestate S. Theologi doceant? Resp. Sequentia quinque. 1. Iudiciariam potestatem specialiter Christo convenire, quòd ad Judicem præter potestatem Subditos coercendi, & rectitudinis Zelum propriè requiratur Sapiencia, secundum quam formetur iudicium; Christus autem sit Sapiencia generata, & veritas à Patre procedens, & ipsum perfectè representans. 2. Eandem potestatem Christo etiam, quatenus homo est, convenire, cum quæ homo sit caput totius Ecclesiæ, atque adeò præ cæteris Hominiibus meruerit, ut Iudex omnium hominum, & ex consequenti etiam aliarum rerum constitueretur. 3. Non tantum respectu rerum sublunarium, sed etiam respectu Angelorum potestatem illi iudiciariam convenire, cum propter unionem hypostaticam meruerit super omnes Angelos exaltari, atque adeò etiam iudicare eosdem, ut S. Thomas q. 59. a. 6. argumentatur.

VI. Q. 5. Quis fructus ex hac materia de Oeconomico Verbi à Theologo sit hauriendus? Resp. Triplicem præcipue hauriendum esse. Primus est, ut grato animo agnoscat, & æstimet beneficia per hanc Christi Oeconomiam collata; quæ quidem breviter, sed optimè expressit S. Bernardus dum in epist. quædam dixit; Nemo hominum novit, sed nos scire potest ad plenum, quid boni ad gratiam; quid commodi ad Sapientiam; quid decoris ad gloriam; quid commoda ad salutem, penes seipsam contineat huius venerandi mysterii, & humana Redemptionis inscrutabilis altitudo. Secundus est, ut bene apprehendat, aliisque inculcet tria officia Christi præmaria, nempe Ducis, Magistri, ac Redemptoris, quæ ipse indicavit Jo. 14. dum dixit: Ego sum via (quia duco ad vitam)

(*quia docco Homines veritatem*) & *vita* (quia redempturus sum illos.) Hinc S. Leo S. 4. de Resurr. *Christus, inquit, est via Sancta conversationis, veritas doctrina divina, vita beatitudinis sempiterna.* Et S. Cyrillus; *Christus est non via per vita actionem, veritas per Fidei rectitudinem, vita per sanctificationem.* Tertius fructus est, ut pariter bene apprehendat tria officia, quæ vicissim qui vis homo erga Christum præstare debet, nempe 1. *Caritatem tenerrimam propter dilectionem;* quod officium pulchrè indicavit S. Augustinus, cum alicubi dixit: *Domine, qui tibi non servit, quia creatus es, infernum meruit; qui verò tibi non servit (& te diligit) quia redemptus est, meretur, ut novus pro eo infernus fiat.* Et eandem sensum S. Bernardus super Cant. *Dignus planè est servus, inquit, qui tibi, Christe, recusat vivere; & qui tibi non prodesperat; & qui curat esse nisi propter te, pro nihilo est, & non est.* 2. *Gratitudinem maximam propter Redemptionem;* ut S. Bernardus sapienter advertit, totum se quisque debet pro se facto, quid addet pro se relecto, & relecto hoc modo: 3. *Imitationem studiosissimam propter perfectionem;* hoc enim Dominus JESUS, ut ait S. Laurentius Justin. c. 5. *ipse vit. quod alios verbo docuit, ipse suo primò formavit exemplo, utrumque nobis, & meritum patientibus, & patienti speculum factus.* Hinc & ipse denuo ad omnes homines repetit, quod olim Jo. 13. ad Apostolos dixerat; *Exemplum dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Hinc ad eò meritò concludit S. Bernardus S. 4. de adu. *Omnis homo virtus tam longè abest à vera virtute, quam longè est ab eà formà, quam verbo & exemplo commendavit Christus in carne.*

CAPUT III.

DE SACRAMENTIS.

Hæc materia utpote præ reliquis ad praxin pertinente accuratè plerumque Theologi morales agunt. Quare hoc loco breviter duntaxat illæ quæstiones, quæ Scholasticæ Theologiæ propriæ sunt, indicabuntur.